

คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

Personal Characteristics and Administrative Factors Affecting
The Performance of prevention and Control in Dengue Hemorrhagic Fever
of village Health Volunteers At Sichompu District in Khon Kaen Province

เฉลิมพล หนูยอด ส.ม. (การบริหารสาธารณสุข)*

มกรพันธ์ จูทรสก ศษ.ด. (หลักสูตรและการสอน)**

ประจักษ์ บัวผัน ศศ.ด. (พัฒนศาสตร์)**

*นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Chalermpon Nooyod M.P.H. (Public Health Administration)*

Makarapan Jutarosaga Ph.D. (Curriculum and Instruction) **

Prachak Bouphan Ph.D. (Development science) **

*Master of Public Health program student, Department of Public Health

Administration, Faculty of Public Health,

Khon Kaen University

**The Faculty of Public Health, Khon Kaen University

Received : August 30, 2021

Revised : February 14, 2022

Accept : May 19, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ประชากร ที่ศึกษาคืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น จำนวน 1,572 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิได้จำนวน 167 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 13 คน ซึ่งแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 และค่าความเที่ยงของแบบสอบถามได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช 0.93 ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่าง วันที่ 11 มกราคม 2565 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2565 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอนุมาน โดยมีการกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษาพบว่าภาพรวมระดับปัจจัยทางการบริหาร และการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.46 (S.D. = 0.37) และ 2.55 (S.D. = 0.25) ตามลำดับ โดยพบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลด้านระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์ระดับต่ำกับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ($r = 0.161$, $p\text{-value} = 0.038$) และภาพรวมของปัจจัยทางการบริหาร มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ($r = 0.609$, $p\text{-value} < 0.001$) และพบว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว ได้แก่ ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ด้านเทคโนโลยี

ที่เกี่ยวข้อง และด้านงบประมาณ มีผลและสามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่นได้ร้อยละ 38.1 ($R^2 = 0.381$, p -value < 0.001) คำสำคัญ: คุณลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางการบริหาร การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

ABSTRACT

This cross-sectional descriptive research aimed to study personal characteristics and administrative factors affecting the performance of prevention and control in dengue hemorrhagic fever of village health volunteers in Sichompu district, Khon Kaen province, Thailand. 167 personnel were randomly selected as samples by stratified random sampling techniques from 1,572 populations who were village health volunteers in Sichompu district, Khon Kaen province. Data was collected by questionnaires for quantitative data and used in-depth interview guidelines for qualitative data gathering from 13 key informants. The questionnaire was examined and verified by three experts for content validity with items objective congruence (IOC), all items were more than 0.50, and reliability with Cronbach's alpha coefficient was 0.93. Data was collected between 11th to 31st January 2021. Data analysis was performed by descriptive and inferential statistics at a significant level of 0.05

The results showed that the overall administrative factors and the performance of dengue hemorrhagic fever prevention and control were at a high level with averages of 2.46 (S.D. = 0.37) and 2.5 (S.D. = 0.25) respectively. Duration of being a village health volunteer of personal characteristics had a low relationship with the performance of dengue hemorrhagic fever prevention and control of village health volunteers ($r = 0.161$, p -value = 0.038), and the overall administrative factors had a moderate relationship with the performance of dengue hemorrhagic fever prevention and control of village health volunteers ($r = 0.609$, p -value < 0.001). The results found that three variables of administrative factors; management, technology, and money affected and could jointly predict the performance of dengue hemorrhagic fever prevention and control of village health volunteers in Sichompu district, Khon Kaen province at 38.1 percent ($R^2 = 0.381$, p -value < 0.001).

Keywords: Personal characteristics, Administrative factors, the Dengue hemorrhagic fever prevention and control performance

บทนำ

โรคติดต่อมาโดยแมลงส่วนใหญ่เป็นโรคประจำถิ่นของประเทศไทยเนื่องจากประเทศไทยมีแมลงเป็นพาหะนำโรคเช่น ยุงลาย หรือไร่อ่อนอยู่ทั่วประเทศ หรือพบเป็นแมลงประจำถิ่นเฉพาะพื้นที่ ทำให้ประเทศไทยพบผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อมาโดยแมลงได้ตลอดทั้งปีและมักเกิดการระบาดตามฤดูกาล ซึ่งส่งผลให้มีผู้ป่วยเสียชีวิต จากโรคไข้เลือดออก โรคมาลาเรีย หรือโรคที่มีภาวะแทรกซ้อนรุนแรง เช่น โรคเท้าช้าง หรือพบทารกศีรษะเล็กที่คลอดจากมารดาที่ติดเชื้อไวรัสซิกา ข้อมูลจากสำนักงานป้องกัน

ควบคุมโรคที่ 7 จังหวัดขอนแก่น ได้รายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และจังหวัดร้อยเอ็ด ยอดผู้ป่วยสะสมตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม - 29 สิงหาคม 2563 พบผู้ป่วย 6,029 ราย เสียชีวิตแล้ว 4 ราย ครองสถิติสูงอันดับที่ 2 ของประเทศ⁽¹⁾ ในระบบเฝ้าระวังโรค กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค (รายงาน 506) ในปี 2564 (ณ วันที่ 21 เมษายน 2564) รายงานสถานการณ์โรคไข้เลือดออกในเขตบริการสุขภาพที่ 7 มีรายงานผู้ป่วยไข้

เลือดออกสะสม 59 ราย อัตราป่วย 1.17 ต่อประชากรแสนคน ซึ่งมีจำนวนผู้ป่วยน้อยกว่าปีที่ผ่านมาและค้ำมีฐานย้อนหลัง 5 ปี แต่ยังมีแนวโน้มการพบผู้ป่วยตามฤดูกาลเช่นเดิม ผู้ป่วยเริ่มเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่เดือนเมษายน เป็นต้นมา และคาดว่าจะพบผู้ป่วยสูงสุดในเดือน⁽¹⁾ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก จำนวนทั้งสิ้น 3,177 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 176.17 ต่อประชากรแสนคน มีรายงานผู้เสียชีวิต 2 ราย อัตราตาย ต่อประชากรแสนคน เท่ากับ 0.11 อัตราผู้ป่วยตายเท่ากับร้อยละ 0.06 พบผู้ป่วยเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยพบเพศชาย 1,623 ราย เพศหญิง 1,554 ราย อัตราส่วนเพศชายต่อเพศหญิง เท่ากับ 1.04 : 1⁽²⁾ ในการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก จึงเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันควบคุมโรคเพื่อลดการเกิดโรคลดจำนวนผู้ป่วย และลดอัตราตายจากโรคไข้เลือดออก

การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ จากภาคีเครือข่าย ทุกภาคส่วน ทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ชุมชน และที่สำคัญ คือ ประชาชน โดยภาคีเครือข่ายทางด้านสุขภาพที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย การทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวสารทางด้านสาธารณสุข ตลอดจนให้บริการสาธารณสุขด้านต่าง ๆ⁽³⁾ ซึ่งในการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออกนั้น จะเน้นการควบคุมพาหะนำโรค ซึ่งคือยุงลาย การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หมายถึง การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 1) การเฝ้าระวังความเสี่ยงในการเกิดโรคไข้เลือดออก 2) การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก 3) มาตรการในการดำเนินงานตามบริบทของพื้นที่ 4) การพัฒนานวัตกรรมในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก 5) การสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และ 6) การติดตามประเมินผล

การดำเนินงาน⁽⁴⁾ ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่ไม่ซับซ้อน และสามารถนำมาปฏิบัติได้ง่าย จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก⁽⁵⁻⁷⁾

การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จะมีประสิทธิภาพเป็นไปตามมาตรฐาน แนวทางการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรค จะต้องอาศัยปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ที่มีความเกี่ยวข้องกับหลายประการ เป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล ในการแสดงออกและการปฏิบัติต่อผู้อื่นซึ่งบุคลิกภาพส่วนบุคคลนี้จะส่งผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพสมรส 4) ระดับการศึกษา 5) อาชีพ 6) รายได้ต่อเดือน 7) ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และ 8) การได้รับการฝึกอบรม⁽⁸⁾ คุณลักษณะส่วนบุคคลนั้น เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ซึ่งที่ผ่านมามีงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วพบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลด้านอายุ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน^(6,9) ซึ่งนอกเหนือจากคุณลักษณะส่วนบุคคลแล้วยังพบว่า ปัจจัยทางการบริหาร ก็ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำเนินการควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ปัจจัยทางการบริหารเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านบุคลากร 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ 3) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ 4) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ 5) ปัจจัยด้านเวลาในการทำงาน และ 6) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง⁽¹⁰⁾ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ภาพรวมปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน⁽¹¹⁻¹³⁾

จังหวัดขอนแก่นเป็นพื้นที่เสี่ยงสูงจังหวัดหนึ่ง ที่ได้รับผลกระทบจากโรคไข้เลือดออก มีสถิติการป่วยสูงมาก

จังหวัดหนึ่งในพื้นที่เขตบริการสุขภาพที่ 7 จากสถานการณ์เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2563 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2563 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่นได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก จำนวนทั้งสิ้น 3,177 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 176.17 ต่อประชากรแสนคน มีรายงานผู้เสียชีวิต 2 ราย⁽²⁾ จากข้อมูลศูนย์ระบาดวิทยาอำเภอสีชมพูระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2563 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2563 ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกรวมจำนวนทั้งสิ้น 128 ราย คิดเป็นอัตราป่วย 161.66 ต่อประชากรแสนคน มีรายงานผู้เสียชีวิต 1 ราย⁽¹⁴⁾ ข้อมูลดังกล่าวทำให้ได้ทราบถึงความรุนแรงของปัญหา ที่สอดคล้องกับบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในด้านการเฝ้าระวังความเสี่ยงในการเกิดโรค และการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคในพื้นที่

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น เพื่อสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน กำหนดวิธีการและพัฒนาการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

2. คุณลักษณะส่วนบุคคล ระดับปัจจัยทางการบริหารและระดับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

การดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก หมายถึง การป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก โดยอาศัยการดำเนินงานในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือด

ออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) การเฝ้าระวังความเสี่ยงในการเกิดโรคไข้เลือดออก 2) การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก 3) มาตรการในการดำเนินงานตามบริบทของพื้นที่ 4) การพัฒนานวัตกรรมในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก 5) การสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ และ 6) การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

คุณลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลในการแสดงออกและการปฏิบัติต่อผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพสมรส 4) ระดับการศึกษา 5) อาชีพ 6) รายได้ต่อเดือน 7) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และ 8) การได้รับการอบรมเรื่องการป้องกันและควบคุมไข้เลือดออก

ปัจจัยทางการบริหาร หมายถึง ปัจจัยที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านบุคลากร 2) ปัจจัยด้านงบประมาณ 3) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ 4) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ 5) ปัจจัยด้านเวลาในการดำเนินงาน และ 6) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น จำนวน 1,572 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น จำนวน 167 คน และสนทนากลุ่มจำนวน 13 คน คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรสำหรับการวิเคราะห์การถดถอยพหุเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) โดยใช้ตัวแบบ

การถดถอยพหุเพื่อทดสอบสมมติฐานของ Cohen (1988) ดังนี้

$$\text{สูตร } N = \frac{\lambda(1-R_{Y,A,B}^2)}{R_{Y,A,B}^2 - R_{Y,A}^2} + W \dots(1)$$

$$\text{เมื่อ } \lambda = \lambda_L - \frac{1/v_L - 1/v}{1/v_L - 1/v_U} (\lambda_L - \lambda_U) \dots(2)$$

กำหนดให้

$R_{Y,B,B}^2$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุสำหรับ Full Model ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ได้นำค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรจากการศึกษา ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา⁽¹⁵⁾ ซึ่งเป็นงานที่มีลักษณะงานที่คล้ายคลึงกันในการทำวิจัยครั้งนี้

จากการใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดตัวอย่างได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 167 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แล้วทำการหาสัดส่วนขนาดตัวอย่างจากกลุ่มประชากรของแต่ละตำบล และทำการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสนับสนุนการอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณได้ โดยการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่สามารถให้ข้อมูล มีประสบการณ์การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ได้ดีที่สุด (Key Informants) จำนวน 13 คน โดยพิจารณาคัดเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ระดับจังหวัด จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องระดับตำบล จำนวน 1 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลละ 1 คน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 13 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งหมด 2 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม (Questionnaire) มีทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะ

ส่วนบุคคล มีคำถาม 8 ข้อ ส่วนที่ 2 ปัจจัยทางการบริหาร มีคำถาม 30 ข้อ ส่วนที่ 3 การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น มีคำถาม 30 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ มีคำถาม 7 ข้อ

ชุดที่ 2 แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview guideline) มีทั้งหมด 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร ส่วนที่ 2 เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ส่วนที่ 3 เป็นแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงของเนื้อหา (Content validity) ด้วยการนำแบบสอบถามและแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึกที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า ทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้อง มากกว่า 0.50 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ไปทดลองใช้ (Try out) กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป จึงจะสามารถเชื่อถือได้⁽¹⁶⁾ ผลจากการไปทดลองใช้ (Try out) พบว่า ด้านปัจจัยทางการบริหาร มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 ด้านการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และเมื่อรวมแบบสอบถามทั้งชุด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและสถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ใช้สถิติ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด สถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

แบบขั้นตอน

การแปลผล การแปลผลคะแนนระดับ คุณลักษณะส่วนบุคคล ระดับปัจจัยทางการบริหาร และระดับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น โดยนำมาจัดระดับ 3 ระดับ คือ ระดับมาก ระดับปานกลาง ระดับน้อย โดยแบ่งช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ระดับมาก ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.34-3.00

ระดับปานกลาง ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.67-2.33

ระดับน้อย ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.66

สำหรับเกณฑ์การแบ่งระดับความสัมพันธ์จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าตั้งแต่ -1 ถึง +1 แบ่งระดับดังนี้

มีความสัมพันธ์โดยสมบูรณ์ หมายถึง $r = \pm 1$

มีความสัมพันธ์สูง หมายถึง $r = \pm 0.71$ ถึง ± 0.99

มีความสัมพันธ์ปานกลาง หมายถึง $r = \pm 0.31$ ถึง ± 0.70

มีความสัมพันธ์ต่ำ หมายถึง $r = \pm 0.01$ ถึง ± 0.30

ไม่มีความสัมพันธ์ (No Relationship) หมายถึง $r = 0$

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ หลังจากผู้วิจัยได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่นแล้ว เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2564 ลำดับที่ 4.3.03 : 41/2564 เลขที่ HE642265 โดยดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 11 มกราคม ถึง วันที่ 31 มกราคม 2565

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

คุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 91.0 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 โดยเฉลี่ยอายุ 52.82

ปี (S.D.=8.28 ปี) อายุต่ำสุด 26 ปี อายุสูงสุด 75 ปี ส่วนใหญ่สถานภาพสมรสคู่ จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 83.2 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวส. จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 75.4 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 85.0 ส่วนใหญ่ มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 3,238.32 บาท โดยมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 2,000 บาท รายได้ต่ำสุด 1,000 บาท รายได้สูงสุด 30,000 บาท ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ไม่เกิน 11 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 44.9 โดยมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 13 ปี ประสบการณ์การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่ำสุด 1 ปี การเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสูงสุด 42 ปี และได้รับการอบรมเรื่องการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 68.3 โดยมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 2 ครั้ง การได้รับการฝึกอบรมในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่ำสุด 1 ครั้ง การได้รับการฝึกอบรมในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสูงสุด 10 ครั้ง

2. ระดับปัจจัยทางการบริหารในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอ สีชมพู จังหวัดขอนแก่น

เมื่อพิจารณาระดับปัจจัยทางการบริหาร พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.46 (S.D. = 0.37) ซึ่งเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านเวลาในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.57 (S.D. = 0.41) รองลงมา คือ ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 2.51 (S.D. = 0.39) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยทางการบริหารด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.32 (S.D. = 0.49)

3. ระดับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

ระดับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.55 (S.D. = 0.25) ซึ่งเมื่อพิจารณา รายด้านการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมาตรการการดำเนินงานตามบริบทของพื้นที่ โดยมีค่าเฉลี่ย 2.78 (S.D. = 0.30) รองลงมา คือ การดำเนินงานป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออก อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยมีค่าเฉลี่ย 2.76 (S.D. = 0.29) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การพัฒนานวัตกรรมในการป้องกันควบคุมโรค ไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 1.93 (S.D. = 0.50)

4. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

คุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความสัมพันธ์ระดับต่ำกับการปฏิบัติงานป้องกัน และควบคุมโรค ไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.161, p\text{-value} = 0.038$) และปัจจัยทางการบริหาร พบว่า ภาพรวมของปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.609, p\text{-value} < 0.001$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

คุณลักษณะส่วนบุคคลและ ปัจจัยทางการบริหาร	การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออกของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน	p-value	ระดับความสัมพันธ์
	(r)		
คุณลักษณะส่วนบุคคล			
1. เพศ (หญิง)	0.141	0.070	ไม่มีความสัมพันธ์
2. อายุ	-0.013	0.864	ไม่มีความสัมพันธ์
3. สถานภาพสมรส (คู่)	-0.003	0.969	ไม่มีความสัมพันธ์
4. ระดับการศึกษา (มัธยมศึกษา/ปวส.)	-0.111	0.152	ไม่มีความสัมพันธ์
5. อาชีพ (เกษตรกร)	0.013	0.864	ไม่มีความสัมพันธ์
6. รายได้	0.003	0.966	ไม่มีความสัมพันธ์

ตารางที่ 1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น (ต่อ)

คุณลักษณะส่วนบุคคลและ ปัจจัยทางการบริหาร	การดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	p-value	ระดับความสัมพันธ์
7. ระยะเวลาในการเป็นอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	0.161*	0.038	ต่ำ
8. การได้รับการฝึกอบรมในการปฏิบัติงาน ป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก (เคย)	0.109	0.248	ไม่มีความสัมพันธ์
ปัจจัยทางการบริหาร	0.609***	<0.001	ปานกลาง
1. ด้านบุคลากร	0.423***	<0.001	ปานกลาง
2. ด้านงบประมาณ	0.419***	<0.001	ปานกลาง
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์	0.475***	<0.001	ปานกลาง
4. ด้านการบริหารจัดการ	0.562***	<0.001	ปานกลาง
5. ด้านเวลาในการปฏิบัติงาน	0.497***	<0.001	ปานกลาง

* ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 *** ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 0.001

5. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์ พบว่าตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ที่ถูกเลือกเข้าสมการคือ ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ <0.001 และตัวแปรอิสระที่ไม่ได้ถูกเลือกเข้าสมการคือตัวแปรที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติ

มากกว่า <0.001 โดยตัวแปรที่ถูกเลือกเข้าในสมการเรียงลำดับดังนี้ ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ (p-value < 0.001) ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง (p-value = 0.003) และปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ (p-value = 0.016) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร มีผลและสามารถรวมพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 38.1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น

ตัวแปร	B	Beta	T	p-value	R	R ²	R ² adj	R ² change
1. ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ	0.211	0.325	3.858	< 0.001	0.562	0.316	0.312	-
2. ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง	0.145	0.245	3.055	=0.003	0.599	0.359	0.351	0.043
3. ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ	0.061	0.171	2.431	=0.016	0.617	0.381	0.370	0.022

ค่าคงที่ 1.515, F = 33.478, p-value < 0.001, R = 0.617, R² = 0.381, R²adj = 0.370

จากผลการศึกษา สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ซึ่งเป็นสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ ดังนี้ $1.515 + 0.211$ (ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ) + 0.145 (ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง) + 0.061 (ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อคะแนนของตัวแปรปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น (Y) เพิ่มขึ้น 0.211, 0.145, และ 0.061 หน่วย ตามลำดับ โดยมีค่าคงที่ของสมการทำนาย 1.515 โดยตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร มีผลและสามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 38.1

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple

Linear Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง และปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร มีผลและสามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ได้ร้อยละ 38.1 ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการ มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น (p-value < 0.001) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การมอบหมายงาน การพัฒนาความรู้ทักษะในการทำงาน การประสานงาน และการควบคุมกำกับ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการมีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน^(6, 17, 19, 21) ผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านการบริหารจัดการไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน⁽²²⁾

ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น (p-value = 0.003) ซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุนเทคโนโลยีระบบสื่อสารผู้ปฏิบัติงาน การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารเพื่อเผยแพร่ในชุมชน สนับสนุนช่องทางการสื่อสารระหว่างอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกับชุมชน การสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านระบบออนไลน์ที่สามารถเข้าใจได้ง่าย และมีแหล่งข้อมูลที่เป็นศูนย์กลางข้อมูลโรคไข้เลือดออกในชุมชน ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านกระบวนการบริหารมีผลต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรค ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน⁽¹⁷⁾ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านกระบวนการบริหารไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน⁽¹⁸⁾ ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมีผลต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรค ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน^(17,19) ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน⁽²⁰⁾

ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณมีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น (p-value = 0.016) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการใช้งบประมาณ การจัดหางบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณ การควบคุมงบประมาณ และการติดตามประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณมีผลต่อการปฏิบัติงาน

ควบคุมป้องกันโรค ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน^(15,21) ผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับการวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านงบประมาณไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานควบคุมป้องกันโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน⁽²²⁾

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำข้อมูลในชุมชน โดยให้มีศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและมีการสื่อสารข้อมูลเพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขและประชาชนตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องรับทราบถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโรค เพื่อให้สามารถรับมือกับการระบาดของโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการวางแผน การติดตามควบคุม กำกับ และการประเมินผล ตลอดจนการใช้ทรัพยากรด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เพื่อส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขสามารถปฏิบัติงานในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ควรส่งเสริมให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
4. ควรส่งเสริมให้มีการประชุมวางแผนการใช้งบประมาณในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เพื่อให้สอดคล้องตามความต้องการและตรงกับบริบทของพื้นที่ อันจะส่งผลให้การป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นทุกท่าน ที่ได้อบรมให้ความรู้ตลอดหลักสูตร ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสีชมพู สาธารณสุขอำเภอสีชมพู หัวหน้ากลุ่มงานบริการปฐมภูมิและองค์กรร่วม โรงพยาบาลสีชมพู บุคลากรสาธารณสุขทุกท่าน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น ที่ให้ความร่วมมือ

แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี ตลอดจนบุคคล ที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

1. กองโรคติดต่อฯ โดยแมลง, สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1-12, สถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง. สถานการณ์โรคติดต่อฯ โดยยุงลายและการประเมินความเสี่ยงต่อการระบาดในปี 2564 [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 26 กันยายน 2564]. เข้าถึงได้จาก: <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1212820211229113331.pdf>
2. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. สถานการณ์โรคไข้เลือดออกจังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น; 2563.
3. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือ อสม.ยุคใหม่. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2554.
4. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการปฏิบัติงานเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกตามพระราชบัญญัติควบคุมโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 26 กันยายน 2564]. เข้าถึงได้จาก: http://164.115.22.73/khealth/api/doc/doc_20171108160209_e4cfc9f23c30762a1737cbdc8f5bba7.pdf
5. จันทิมา เหล็กไหล, ศันสนีย์ เมฆรุ่งเรืองวงศ์. ปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทหน้าที่ในการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก. วารสารพยาบาลสาธารณสุข 2559; 30: 132-44.
6. ภคอร โจทยกิจ, ประจักษ์ บัวผัน. การมีส่วนร่วมในการป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านชุมชนสามเหลี่ยมเทศบาลนครขอนแก่น. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น 2560; 24: 29-37.
7. ปุญญพัฒน์ ไชยเมธ, ปัทมา รักเกื้อ. ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทในการควบคุม และป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ 2561; 21: 31-9.
8. Schermerhorn JR, Osborn RN, Uhl-Bien M, Hunt JG. Organizational Behavior 12th ed. United States: John Wiley & Sons; 2011.
9. ธนชัย เอกอภิชน. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการควบคุมป้องกันโรคของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางลึก อำเภอมือง จังหวัดชุมพร. วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางสุขภาพ 2561; 1: 12-24.
10. ประจักษ์ บัวผัน. หลักการบริหารสาธารณสุข. พิมพ์ครั้งที่ 4. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2558.
11. ปุณณภว ฆาธรรม. ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอหนองน้ำคำ จังหวัดขอนแก่น [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2559.
12. บัญชา ณ พัทลุง, ชัญญา อภิบาลกุล. ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น. วารสารและพัฒนาระบบสุขภาพ 2561; 11: 287-96.
13. ชวัลลักษณ์ คลังกลาง, ประจักษ์ บัวผัน. การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลเชียงพิณ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. วารสารและพัฒนาระบบสุขภาพ 2561; 11: 533-9.
14. โรงพยาบาลสีชมพู. รายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา โรงพยาบาลสีชมพู. ขอนแก่น: โรงพยาบาลสีชมพู; 2563.
15. เกียรติศักดิ์ เชิญกลาง, ชัญญา อภิบาลกุล. ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน 2561; 4: 92-140.

16. บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิธีการวิจัยทางการสาธารณสุข กรณีศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์; 2560.
17. ไอลดา ภารประดิษฐ์, ประจักษ์ บัวผัน. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหาร ที่มีผลต่อการดูแลผู้สูงอายุของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ 2562; 12: 623-31.
18. เสาวณี ดอนเกิด, ชัญญา อภิบาลกุล. แรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานในสุขศาลาอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ 2560; 10: 47-54.
19. นิกร บาลี, ชนะพล ศรีฤชา. ปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการบริหารคลังยาและเวชภัณฑ์ของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดหนองคาย. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ 2562; 12: 568-94.
20. พิทักษ์พงษ์ กุลวิมล, อารยา ประเสริฐชัย. วราจคนาจันทร์คง. การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2561; 8: 265-73.
21. มนฤดี อุดมตัน, ประจักษ์ บัวผัน, มกรพันธ์ จูฑะรสก. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพ ในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่จังหวัดสุรินทร์. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2561; 19: 161-71.
22. ลักขณา ชื่นบาล, ประจักษ์ บัวผัน, สุรัชย์ พิมหา. คุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยทางการบริหารที่มีผลต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) 2564; 21: 211-22.